

Milé dámy, vážení páni,

vypočuli sme si, ja jednoznačne s veľkým záujmom, mnoho zaujímavých informácií od odborníkov, ktorých viac či menej, ale poznáte zo svojej profesionálnej praxe. S vďakou som prijal výzvu odboru registratúr a správy dokumentov ministerstva vnútra prispieť svojimi skúsenosťami a názormi do porady správcov registratúr ústredných orgánov štátnej správy a iných úradov Slovenskej republiky s cieľom – predložiť Vám na posúdenie pohľad na správu registratúry z iného uhla.

Zrejme je namieste, vážení prítomní, položiť si otázku: má zmysel investovať do vybavenia priestorov, techniky, softvéru i organizácie firmy, ktorej predmetom činnosti má byť len uloženie registratúrnych záznamov do ukončenia ich lehoty uloženia a možno ešte ich likvidácia? Odpoveď je: určite nie!

Úložné miesta v takom poňatí vznikali v časoch reštrukturalizácie spoločnosti, keď bolo v krátkom čase potrebné uložiť veľké množstvo záznamov zaniknúcich štátnych podnikov. V roku 2004 bolo v obchodnom registri registrovaných asi 3200 firiem s predmetom činnosti súvisiacim s úschovou záznamov. Ako rýchlo vznikli, tak mnohé i zanikli. A spolu s nimi i u nich uložené záznamy. Smutné je, že aj osobné a mzdové záznamy zamestnancov, ktoré oni často potrebujú doložiť sociálnej poisťovni pre vymeranie dôchodku. O archívnych dokumentoch radšej ani nehovorím!

Tie firmy, ktoré to s podnikaním v oblasti správy registratúry mysleli vážne rýchlo pochopili, že „živé“ firmy potrebujú iné služby, inú pridanú hodnotu, ak majú vôbec uvažovať o externej forme správy registratúry. Ved' čo je vlastne registratúrne stredisko? Je miestom uloženia najdôležitejšej databázy údajov pôvodcu uloženej na papierových nosičoch. Prečo túto databázu pôvodca odkladá na priestorovo tak náročných nosičoch mnoho rokov, investuje (alebo neinvestuje) do vybavenia priestorov, aby ich chránil pred degradáciou, zamestnáva (alebo nezamestnáva?) mnoho ľudí, aby ju udržal aktuálnu, vymýšľa a zavádza komplikované pravidlá, aby ju udržal kompletnú? Zrejme preto, lebo sú na týchto nosičoch uložené také identifikátory, ktoré jediné súčasná legislatíva akceptuje pri verifikácii dát. A napriek všetkému úsiliu sú mnohé registratúrne strediská – miesta uloženia najdôležitejšej databázy pôvodcu v stave, o akom sa pracovníci kompetentného kontrolného orgánu – štátneho archívu vyjadrujú stručne: „škoda hovoriť“.

Pre pôvodcu je výhodné vyčleniť správu registratúry zo svojich interných činností z viacerých dôvodov:

- Úspora priestoru. Registratúrne stredisko je dynamicky sa meniaci priestor, i keď v súčasnosti prevažne expandujúci. Jeho vy- aj dobudovanie je investičný náklad. Mnohé inštitúcie a firmy ani nemajú možnosť zriadiť reg. stredisko v mieste svojho sídla, napr. v bizniscentrách na Mlynských nivách, Prievozskej a pod. Zriaďovať reg. stredisko v priestoroch mimo sídla spoločnosti a vybaviť ho technicky i personálne tak ako sú vybavené externé reg. strediská, a to pre niekoľko sto bežných metrov záznamov.... Tiež nič moc.
- Kvalifikovaný personál. Správa registratúry zahŕňa súbor činností a postupov vyžadujúcich špecifické znalosti z oblasti legislatívy, noriem a vyžaduje i organizačné schopnosti správcu registratúry. Zaužívaným postupom v mnohých inštitúciách je kumulácia funkcie správcu registratúry s inou funkciou, pri ktorej práve registratúra ťahá za kratší koniec. Ak do „života“ firmy premietneme i fluktuáciu osôb či funkcií, spôsob odovzdávania funkcií, prebieha vo firme proces opakovaného zaškoľovania zamestnancov, zavádzania nových postupov závislých od osobnosti správcu registratúry a jeho prístupu k práci. Práca externej firmy je viazaná zmluvou a neovplyvnia ju personálne ani iné zmeny.
- Dostupnosť informácií. Na základe mnohoročných skúseností môžem povedať že z uloženého množstva záznamov pôvodca opakovane vstupuje do cca 5 – 7% z celkového množstva záznamov. Vyžiadanie originálov v našej spoločnosti nepresahuje 1% z ich celkového množstva. V našej spoločnosti čas od zadania požiadavky po zaslanie obrazu záznamu nepresiahne 20 min. Za tak krátky čas často nemôže zamestnanec pôvodcu ani odísť do registratúrneho strediska, nie to ešte vyhľadať a vrátiť vyžiadaný záznam. A samozrejme nemôže efektívne využiť pracovnú dobu, lebo je v reg. stredisku.
- Kompletnosť súboru uložených záznamov. Naskenované originály záznamov sa v externom reg. stredisku zaručene vrátia na pôvodné miesto, nezostávajú v šuflíkoch žiadateľov.
- Vyriešenie problematiky pravidelného vyrad'ovania a skartácie. Eminentným záujmom pôvodcu, ale i externého reg. strediska je uchovávať záznamy len do ukončenia ich lehoty uloženia. Pre pôvodcu nemá zmysel platiť za úschovu

nepotrebných záznamov, pre ext. regi. stredisko nemá zmysel rozširovať priestory pre nepoužiteľné záznamy.

Pozrime sa ešte na najčastejšie uvádzané argumenty, obavy potenciálnych partnerov vyjadrované pri rokovaníach o možnosti externej správy registratúry.

- Záznamy potrebujeme mať pri sebe, pretože často do nich nahliadame. Argument je opodstatnený iba pri niektorých vecných skupinách. Ak má napr. fakturačný útvar v príručných registratúrach záznamy daného roku, v prípade voľného miesta i záznamy -1. roku je to v poriadku. Ak však musí ísť vyhľadať záznam do reg. strediska, vyplňať výpožičné lístky, strážiť jeho vrátenie a pod., rýchlejšie má na monitore obraz žiadaného záznamu z externého reg. strediska. Pri opakovanom vyžiadaní toho istého záznamu ním, alebo iným kompetentným žiadateľom mu náš systém okamžite ponúkne obraz k nahliadnutiu. Ak je otvoreným prípadom spis, zmluva alebo iné vecné skupiny, pri ktorých nie je známy dátum ukončenia, je výhodné odovzdať ich čo najskôr.
- Cudzie osoby nemôžu nahliadať do našich záznamov. No môžu. Zdôvodním. Súčasťou implementácie normy ISO 27001:2005 je postup detailného sledovania osôb a času, teda kto a kedy pracoval s konkrétnym záznamom. Každý prístup je evidovaný v našej databáze. Z hľadiska pracovného postupu: pri objeme spracovaných záznamov či už fyzicky alebo elektronicky nemajú moji kolegovia čas na študovanie obsahu záznamov. Väčšia je pravdepodobnosť úniku informácií z vlastného nedostatočne zabezpečeného registratúrneho strediska vlastným zamestnancom, ktorý doň má prístup a vie akú informáciu hľadá. Samozrejme nikto nemôže 100%-ne vylúčiť extrémny prípad – povedzme uplatenie zamestnanca na vyhľadanie záznamu, ale ešte sa to nestalo.
- Vaše registratúrne stredisko je veľmi vzdialené od nášho sídla. Je na Slovensku niečo veľmi vzdialené? Ešte tak v Rusku, alebo Amerike! Ale vážne. Už som spomínal skúsenosť, že pôvodca potrebuje originál v rozsahu cca 1% z celkového množstva. Kedy: Keď príde kontrola, alebo ide niečo na súd. V ostatných prípadoch potrebuje OBRAZ originálu. Potrebuje vidieť obsah, prípadne podpis, pečiatku. A vtedy je vzdialenosť irelevantná. Obraz záznamu doručíme na Váš monitor. Riešenie dodania originálov je dnes už tiež len vecou poplatku, nie času doručenia kuriérom, alebo naším vozidlom.

A teraz prichádzam k dôvodu, prečo som Vám toto všetko rozpovedal. Myslím, že nebude porušením svedného tajomstva, ak sa vyjadrite, ktorá zo zúčastnených inštitúcií už využíva externú správu registratúry.

Môžem Vám povedať, že naša maďarská spoločnosť poskytuje služby Ministerstvu hosp. a dopravy, Ministerstvu živ. prostredia, Ministerstvu financií, Ministerstvu poľnohospodárstva, Ministerstvu školstva, Úradu vlády, Župným katastrálnym úradom. Samozrejme aj iným, komerčným firmám. Dokonca Vám poviem, že máme skupinu kolegov, ktorí vlastnia certifikát najvyššieho kontrolného úradu oprávňujúceho ich k usporiadaniu dokumentov do určitého stupňa utajenia. Je to riešiteľné. Treba sa len rozhodnúť a vybrať toho správneho, spoľahlivého partnera. Pre Vaše inštitúcie je postup výberu presne predpísaný zákonom o verejnom obstarávaní. V tomto roku doplnenom o možnosť výberu poskytovateľa služby aj v elektronickej aukcii. Je to dobrý a transparentný postup. Kameňom úrazu sa však stáva definícia zadania požadovaných služieb. Ak odborný útvar, v našom prípade správca registratúry nepozná rozsah služieb externých reg. stredísk, alebo sa oboznámi so službami a postupom len jedného takého strediska a na základe jeho podkladov popíše útvar verejného obstarávania v zadaní také postupy, ktoré sú „prekonané“, prípadne predražené, je potom hľadisko „najnižšia cena“ zbytočné, lebo sa „automatizuje tragač“! Ešte raz zdôrazňujem. Ak je zle definované zadanie, nie je možné vybrať dobrého partnera na vykonanie služby. Pravda, zadávateľ si ešte vždy necháva otvorené dverka deklaráciami typu „nemusi uzatvoriť zmluvu s víťazom“, „nemusi uzatvoriť zmluvu s nikým so zúčastnených“ a pod. Pomaly začínam chápať opodstatnenie týchto deklarácií. Zjednodušene povedané sa môže stať, že za málo peňazí pre víťaza bude i málo muziky pre pôvodcu. Preto je dôležitá najpresnejšia možná špecifikácia služby, dokonca i stanovenie merných jednotiek pri ich oceňovaní.

Na záver chcem povedať niekoľko postrehov k elektronickej archivácii. Odhliadnuc od niekoľkých kritických článkov v Trende nemám informácie o stave rozpracovanosti e-governmentu ergo informačnej spoločnosti v inštitúciách štátnej správy. Ak je však natoľko v nedohľadne ako sa o tom píše, možno je vhodné uvažovať i parciálne

o zavedení aspoň elementárných programových pomôcok na urýchlenie procesov rozhodovania, ktorého predpokladom je rýchly a organizovaný posun informácií v inštitúcii. Programov na riešenie tejto problematiky je veľa. Naše konzorcium nadviazalo spoluprácu s nemeckou softvérovou spoločnosťou HABEL a má výhradné oprávnenie na predaj, implementáciu a servis ich produktov v krajinách, ktorých pôsobíme. Ide o súbor modulov riešiacich správu dát spoločností od elektronickej archivácie až po dokument manažment. Že to nie je len taký hocijaký programový balík nech potvrdia referencie – firiem z Nemecka, Rakúska, Švajčiarska, Talianska, Maďarska, Francúzska, USA, či Číny. Podrobnejšie nájdete na www.habel.de.

Ďakujem Vám za pozornosť.